

ISSN 2181-9599

Doi Journal 10.26739/2181-9599

ЎТМИШГА НАЗАР

9 ЖИЛД, 3/2 СОН

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ
ТОМ 9, НОМЕР 3/2

LOOK TO THE PAST
VOLUME 9, ISSUE 3/2

ТОШКЕНТ-2026

Бош мухаррир:
Главный редактор:
Chief Editor:

Муртазаева Рахбар Хамидовна
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Бош мухаррир ўринбосари:
Заместитель главного редактора:
Deputy Chief Editor:

Джураева Нилуфар Далибаевна
тарих фанлари номзоди, профессор,
Ўзбекистон жаҳон тиллари университети

ТАҲРИРИЙ МАСЛАҲАТ КЕНГАШИ | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ | EDITORIAL BOARD

Сагдуллаев Анатолий Сагдуллаевич
тарих фанлари доктори (DSc), профессор, академик,
Ўзбекистон Миллий университети

Бобожонова Дилором Бобожонова
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Ўзбекистон жаҳон тиллари университети

Юнусова Хуршида Эркиновна
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Аширов Адхам Азимбаевич
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
ЎзР. ФА. Тарих институти

Агзамова Гулчехра Азизовна
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
ЎзР. ФА. Тарих институти

Бурдиашвили Майя
тарих фанлари доктори (DSc),
Телави давлат университети

Кожакеева Ляззат Темировна
тарих фанлари доктори (DSc), доцент,
Хотин-қизлар давлат педагогика университети

Аминова Азиза Марковна
тарих фанлари доктори (DSc), доцент,
Навоий давлат педагогика институти

Ульжаева Шохистахон Мамажоновна
тарих фанлари доктори (DSc),
Тошкент ирригация ва кишлок хужалигини механизациялаш мухандислари институти Миллий тадқиқот университети

Худайқулов Тулқин Дўстбоевич
Тарих фанлари доктори (DSc)
Шаҳрисабз дала педагогика институти

Гофоров Шокир Сафарович
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Самарқанд давлат университети

Эргашева Юлдуз Алимовна
Тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Қариши давлат техника университети

Халикова Рахбар Эргашевна
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Тошкент давлат техника университети

Ишанходжаева Замира Райимовна
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Эшов Боходир Жўраевич
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Қариши давлат университети

Махкамova Надира Рахмановна
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Тошкент ахборот технологиялари университети

Кебадзе Мадонна
тарих фанлари доктори (DSc),
Телави давлат университети

Абдуллаева Яхшибека Атамуратовна
тарих фанлари доктори (DSc), доцент,
Нукус давлат педагогика институти

Мустафаева Нодири Абдуллаевна
тарих фанлари доктори (DSc),
Ўзбекистон Фанлар академияси

Ермегов Аваз Абдуллаевич
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Хайдаров Ғайратбек Мирзапўлатович
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Андижон давлат университети

Рашидов Ойбек Расулович
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Тошкент давлат иқтисодиёт университети

Расулов Абдуллажон Нуриддинович
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Наманган давлат университети

Ковалев Борис Николаевич
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Санкт-Петербург Тарих институти

Кобзева Ольга Петровна
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Ауанасова Алима Мусировна
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Қозогистон давлат тарихи институти

Бегалинова Калимаш Капсамаровна
фалсафа фанлари доктори (DSc), профессор,
Қозогистон Миллий университети

Хайдаров Муродилла Махмуталиевич
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Тожибоев Музаффар Турдибоевич
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
ИИВ Академияси

Алиева Лале
тарих фанлари доктори (DSc),
Озарбайжон давлат университети

Саипова Камола Давляталиевна
тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Исмаилова Алмаз
тарих фанлари доктори (DSc),
Догистон мустақил университети

Иноятова Диларам Маниглиевна
Тарих фанлари доктори (DSc), профессор,
Ўзбекистон Миллий университети

Таниева Гулдона Мамановна
тарих фанлари доктори (DSc), доцент,
Низомий номидаги Ўзбекистон Миллий педагогика университети

Дорошенко Татьяна Ивановна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Бабаджанова Нодира Абдуллаевна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Ширванова Тарана Амирага кызы
тарих фанлари номзоди, доцент,
Азербайдон давлат
иқтисодиёт университети

Мирзалиев Улуғбек Бегмурзаевич
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), Гулистон
давлат педагогика институти

Нуруллаева Шоира Кушназаровна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Урганч давлат университети

Курбанов Бахтияр Журабаевич
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD),
Наманган давлат университети

Ҳакимова Шоира Сағдуллаевна
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), UBS Тошкент филиали

Толибоева Нодира Одилжоновна
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон
жаҳон тиллари университети
Масъул котиб

Теймураз Ахалмосулишвили
тарих фанлари номзоди, профессор,
Телави давлат университети

Джоробекова Айнур Эшимбековна
тарих фанлари номзоди, профессор,
Қозоғистон дипломатия академияси

Рахмонқулова Зумрад Бойхуразовна
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети

Исаков Баҳадир Нигматуллаевич
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон давлат жаҳон
тиллари университети

Холмуродов Дилшод Рашидович
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), Жиззах давлат
педагогика университети

Юсупов Аҳмеджон Шоназарович
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доценти
Urganch davlat universiteti

Тиллажаева Хуршида Джумаваевна
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD),
Тошкент давлат техника университети

Одилов Аброр Анварович
тарих фанлари номзоди, доцент,
Ўзбекистон Миллий университети
Масъул котиб

Исоқов Бахтиёр Робидинович
тарих фанлари номзоди, доцент,
Наманган давлат университети

Тўхтабасв Аъзамжон Шарипхўжаевич
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент,
Наманган давлат университети

Халмуратов Бахтиёр Режавалиевич
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доцент,
Наманган давлат университети

Алимардонов Отабек Қудратович
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD), доценти
Ўзбекистон Миллий университети

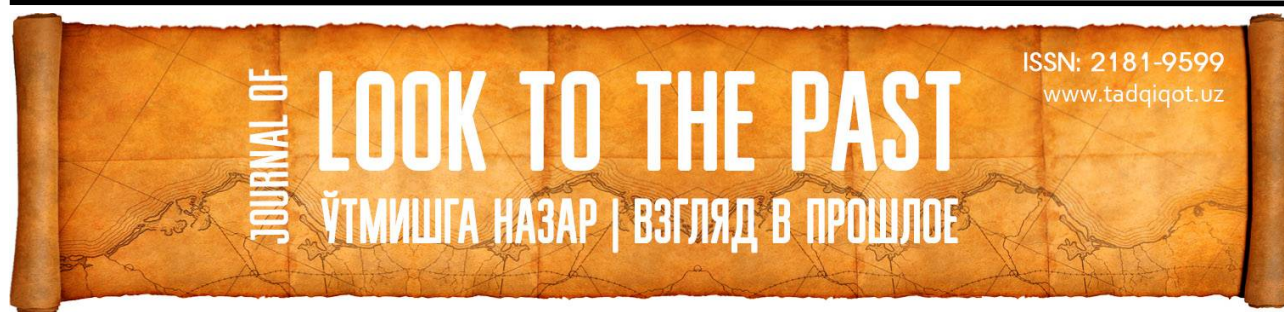
Турсунова Юлдуз Бобоқулловна
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD),
ЎзР. ФА. Тарих институти

Азаматова Гулмира Байирбековна
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD),
Jizzax davlat pedagogika universiteti

Каримжонов Жасурбек Мухторжонович
тарих фанлари бўйича фалсафа
доктори (PhD),
Ўзбекистон Миллий университети

МУНДАРИЖА | СОДЕРЖАНИЕ | CONTENT

1. Камола Саипова ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПОТряСЕНИЯ 1917 ГОДА И ИЗМЕНЕНИЕ НАЦИОНАЛЬНОГО СОСТАВА НАСЕЛЕНИЯ ТУРКЕСТАНА.....	5
2. Аваз Ерметов ЎЗБЕКИСТОН ИЧКИ ИШЛАР ОРГАНЛАРИНИНГ СОВЕТ БОШҚАРУВ ТИЗИМИДА ТУТГАН ЎРНИ ВА ФАОЛИЯТИДАГИ ХУСУСИЯТЛАР (XX АСРНИНГ 20-30 ЙИЛЛАРИ МИСОЛИДА).....	15
3. Raximjon Xasanov YOSHLAR MA'NAVİYATI VA MILLIY TARBIYA.....	22
4. Alibek Bengmatov XX ASRNING IKKINCHI YARMIDA JANUBIY O'ZBEKISTONDA SPORT KADRLARINI TAYYORLASH: SIYOSIY, IJTIMOIIY VA INSTITUTSIONAL OMILLAR TAHLILI.....	27
5. Ahmad Ergashev YANGI O'ZBEKISTON STRATEGIYASI: FUTBOL INFRATUZILMASINI MODERNIZATSIYALASHDA HUQUQIY ISLOHOTLARNING O'RNI.....	36
6. Baxtiyor Nazirov SURXON VOHASIDA XALQ MILLIY O'YINLARI GENEZISI VA TARIXIY-ETNOLOGIK TAVSIFI.....	45
7. Axmedjon Yusupov, Mohira Abdullayeva O'RTA OSIYO KO'CHMANCHI XALQLARI HARBIY BOSHQARUVIDA QUROL YAROG'LARNING O'RNI (ILK SAK-MASSAGETLAR MISOLIDA).....	54
8. Абдухолик Мингнарoв XX АСР БОШЛАРИДАТУРКИСТОНДАГИ СИЁСИЙ ЖАРАЁНЛАР ВА ЖАДИДЛАР ФАОЛИЯТИНИНГ МИЛЛИЙ МАТБУОТДА ЁРИТИЛИШИ.....	60
9. Людмила Соколова ОСОБЕННОСТИ ПРОИЗВОДСТВА ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ВЫШИВКИ В ФЕРГАНСКОЙ ДОЛИНЕ УЗБЕКИСТАНА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ.....	67
10. Baxtiyor Xalmuratov O'ZBEK XALQINING ORNITOLOGIK QARASHLARI: TARIXIY VA ZAMONAVIY TAHLIL.....	72
11. Jamshid Peremkulov XIX-ASR IKKINCHI YARMIDA TOSHKENT SHAHRI MAHALLALARI TARIXI.....	78
12 Anvarjon Erqo'ziyev XIV – XIX ASRLARDA O'RTA OSIYONING XALQARO SAVDODAGI ISHTIROKI.....	86

Jamshid Allayerovich Peremkulov,
O‘zbekiston tarixi davlat muzeyi bo‘lim mudiri,
katta ilmiy xodim, tarix fanlari bo‘yicha PhD

XIX-ASR IKKINCHI YARMIDA TOSHKENT SHAHRI MAHALLALARI TARIXI

For citation: Jamshid Pirimkulov. HISTORY OF MAHALLAS (TRADITIONAL NEIGHBORHOOD COMMUNITY) OF TASHKENT IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY. Look to the past. 2026, vol. 9, issue 3.

 <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.19845531>

ANNOTATSIYA

Ushbu maqola Toshkent shahrining XIX asr ikkinchi yarmi va XX asr boshlaridagi mahalla tizimi, shahar ichki tuzilmasi, atrofdagi mavzalar va chorbog‘lar bilan bog‘liq turmush tarzini tahlil qiladi. Tadqiqot mahallalarning nomlanish xususiyatlari, etnik tarkib, kasb-hunar faoliyati va tabiiy geografik sharoit bilan bog‘liq jihatlarni o‘rganadi hamda mavsumiy yashash tizimining shahar iqtisodiyoti va ijtimoiy hayotiga ta‘sirini aniqlaydi.

Kalit so‘zlar: Toshkent, mahalla, mavze, chorbog‘, mavsumiy yashash, hunarmandchilik, etnik tarkib.

Jamshid Pirimkulov,

Head of Department, Tashkent Branch
of the State Museum of History of Uzbekistan
Doctor of Philosophy in Historical Sciences (PhD)

HISTORY OF MAHALLAS (TRADITIONAL NEIGHBORHOOD COMMUNITY) OF TASHKENT IN THE SECOND HALF OF THE 19TH CENTURY

ABSTRACT

This article analyzes the traditional neighborhood system, internal urban structure, and surrounding gardens and orchards of Tashkent during the second half of the 19th century and the early 20th century. The study examines the characteristics of neighborhood names, ethnic composition, crafts and trades, and the natural geographic conditions, as well as the impact of seasonal living patterns on the city’s economy and social life.

Index Terms: Tashkent, mahalla (traditional neighborhood community), mavze (administrative-territorial unit), garden, seasonal residence, craftsmanship, ethnic composition.

Пиримкулов Жамшид,

Заведующий отделом Ташкентского филиала
Государственного музея истории Узбекистана
доктор философии по историческим наукам (PhD)

ИСТОРИЯ МАХАЛЛЕЙ (ТРАДИЦИОННЫХ СОСЕДСКИХ ОБЩИН) ТАШКЕНТА ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ XIX ВЕКА

АННОТАЦИЯ

Данная статья анализирует традиционную систему махаллей, внутреннюю городскую структуру и расположенные вокруг сады и огороды Ташкента во второй половине XIX века и начале XX века. В исследовании рассматриваются особенности наименований махаллей, этнический состав, ремесла и промыслы, а также влияние сезонного образа жизни на экономику города и социальную жизнь.

Ключевые слова: Ташкент, махалля (традиционная соседская община), мавзе (административно-территориальная единица), сад, сезонное проживание, ремесленничество, этнический состав.

1. Dolzarbligi:

Markaziy Osiyoning qadimiy shaharlaridan biri hisoblangan Toshkent uzoq tarixiy taraqqiyot jarayonida o'ziga xos ijtimoiy-iqtisodiy va madaniy muhitni shakllantirgan. Shahar aholisi turmush tarzining shakllanishida tabiiy geografik sharoit, iqtisodiy faoliyat turlari, etnik tarkib, shuningdek tarixiy an'analar muhim o'rin tutgan. Ayniqsa, mahalla tizimi, shahar ichki tuzilmasi hamda shahar atrofidagi chorbog' va mavzelar bilan bog'liq xo'jalik faoliyati Toshkent aholisining kundalik hayotida muhim ahamiyat kasb etgan.

Toshkent aholisining yashash tarzi nihoyatda o'ziga xos bo'lib, shaharliklar yil fasllariga qarab turmush tarzini moslashtirib yashaganlar. Qish faslida ular asosan shahar ichidagi mahallalarda istiqomat qilgan bo'lsa, bahor, yoz va kuz oylarida esa shahar atrofidagi chorbog' va mavzelariga ko'chib o'tganlar. Bu holat shaharliklarning xo'jalik faoliyati, xususan bog'dorchilik, dehqonchilik va chorvachilik bilan chambarchas bog'liq bo'lgan.

Mazkur tadqiqotda Toshkent shahrining XX asr boshlaridagi mahalla tizimi, mahallalarning nomlanish xususiyatlari, shuningdek shahar atrofidagi mavzelar va ularning shaharliklar hayotidagi o'rni tahlil qilinadi.

2. Metodlar va o'rganilganlik darajasi:

Tadqiqot jarayonida tarixiy manbalarni chuqur va har tomonlama o'rganish maqsadida bir necha ilmiy usullardan foydalanildi. Jumladan, qiyosiy, dinamik hamda germenevtik tahlil metodlari tadqiqotning asosiy metodologik asosini tashkil etdi.

Avvalo, **qiyosiy tahlil usuli** yordamida Toshkent shahridagi mahalla tizimining XIX asr ikkinchi yarmi va XX asr boshlaridagi holati boshqa davrlar hamda Markaziy Osiyoning ayrim shaharlari tajribasi bilan solishtirildi. Ushbu usul orqali mahalla tuzilmasi, ularning ijtimoiy vazifalari, shuningdek shahar ichki hududiy tashkiloti o'rtasidagi o'xshash va farqli jihatlar aniqlab berildi. Qiyosiy tahlil mahalla tizimining rivojlanish bosqichlarini aniqlash hamda uning o'ziga xos xususiyatlarini ochib berishda muhim metodik vosita bo'lib xizmat qildi.

Dinamik tahlil usuli esa Toshkent mahallalarining vaqt o'tishi bilan yuz bergan o'zgarishlarini o'rganishda qo'llanildi. Bu usul yordamida mahallalar sonining ortishi, ularning hududiy kengayishi, shahar aholisining ko'payishi hamda iqtisodiy va ijtimoiy hayotdagi o'zgarishlar izchil ravishda tahlil qilindi. Dinamik yondashuv shahar tuzilmasining tarixiy rivojlanish jarayonini, xususan mahalla tizimining shakllanishi va rivojlanish bosqichlarini aniqlashga imkon berdi.

Shuningdek, tadqiqotda **germenevtik tahlil usulidan** ham foydalanildi. Ushbu metod tarixiy manbalar, arxiv hujjatlari, sayyohlar va tadqiqotchilar tomonidan qoldirilgan yozma ma'lumotlarni talqin qilishda qo'llanildi. Germenevtik yondashuv orqali manbalardagi ma'lumotlarning mazmuni, ularning tarixiy konteksti hamda mualliflarning qarashlari chuqur tahlil qilindi. Bu esa mahalla tizimi va shaharliklarning turmush tarzi haqida berilgan ma'lumotlarni yanada to'g'ri va asosli talqin qilish imkonini yaratdi.

Shunday qilib, qiyosiy, dinamik va germeneytik tahlil usullarining uyg'un holda qo'llanilishi tadqiqot mavzusini kompleks va tizimli ravishda o'rganishga, shuningdek Toshkent mahalla tizimining tarixiy rivojlanish xususiyatlarini chuqurroq yoritishga xizmat qildi.

Mazkur masala doirasida olib borilgan tadqiqotlarni shartli ravishda xronologik jihatdan uch asosiy davrga ajratish mumkin: Rossiya imperiyasi boshqaruvi davri, sovet davri hamda mustaqillik davri.

Birinchi bosqich XIX asr ikkinchi yarmi va XX asr boshlariga to'g'ri kelib, Rossiya imperiyasi hukmronligi davrida yaratilgan ilmiy va tasviriy asarlar bilan bog'liq. Bu davr tadqiqotchilari Toshkent shahri, uning ma'muriy tuzilishi, aholi tarkibi hamda mahalla tizimi haqida dastlabki ilmiy ma'lumotlarni qayd etganlar. Xususan, **A. Xoroshxin** va **N. Dobrosmislov** singari tadqiqotchilarning asarlarida Toshkent shahri ijtimoiy-iqtisodiy hayoti, shahar tuzilishi va aholi turmush tarziga oid qimmatli ma'lumotlar keltirilgan. Ushbu davrga oid mahalliy manbalar qatorida **Muhammad Solihxo'janing "Tarixi jadidai Toshkand"** asari alohida ahamiyatga ega bo'lib, unda Toshkent shahrining tarixiy rivojlanishi, mahallalari va shaharliklarning turmush tarzi haqida muhim ma'lumotlar berilgan.

Ikkinchi bosqich sovet davri tadqiqotlarini o'z ichiga oladi. Bu davrda Toshkent shahrining tarixiy rivojlanishi, uning hududiy tuzilishi va aholi joylashuvi masalalari turli tarixiy va geografik tadqiqotlarda o'rganilgan. Xususan, **N.G. Malitskiy**, **Sh. Qodirova**, **S.I. Zinin** hamda **S. Qorayev** kabi olimlarning ilmiy ishlari Toshkent shahrining tarixiy topografiyasi, aholi joylashuvi hamda mahalla tizimi haqida muhim ilmiy ma'lumotlarni o'z ichiga oladi. Ushbu tadqiqotlar ko'proq tarixiy-geografik va statistik materiallarga asoslangan bo'lib, shahar hududiy tuzilmasining ayrim jihatlarini yoritib bergan.

Uchinchi bosqich mustaqillik davrida amalga oshirilgan ilmiy tadqiqotlarni qamrab oladi. Mazkur davrda milliy tarixshunoslikda yangi metodologik yondashuvlar shakllanib, Toshkent shahrining ijtimoiy va madaniy hayotini o'rganishga alohida e'tibor qaratila boshlandi. Bu davr tadqiqotchilari orasida **Z.X. Orifxonova**, **J.X. Ismailova**, **A. Ziyayev**, **O'. Sultonov** hamda **X. Bo'riyeva** kabi olimlarning ilmiy ishlari alohida ahamiyat kasb etadi. Ularning tadqiqotlarida Toshkent shahrining tarixiy rivojlanishi, mahalla tizimi, shahar aholisi turmush tarzi hamda ijtimoiy tuzilmasi masalalari yangi ilmiy yondashuvlar asosida tahlil qilingan.

3. Tadqiqot natijalari:

Toshkentning tarixiy-ma'muriy tuzilishi. XX asr bo'sag'asida Toshkent shahri an'anaviy tarzda bir necha yirik hududiy qismlarga bo'lingan bo'lib, ular tarixiy manbalarda daha deb atalgan. Daha shahar ichidagi yirik ma'muriy hudud bo'lib, uning tarkibiga bir necha mahallalar kirgan. Toshkent tarixida ayniqsa to'rtta asosiy daha alohida o'rin tutgan. Bular Shayxontohur, Sebzor, Ko'kcha va Beshyog'och dahalaridir [1].

Ushbu dahalar o'ziga xos tarixiy, iqtisodiy va madaniy xususiyatlarga ega bo'lgan. Har bir daha o'z hududida joylashgan mahallalar orqali boshqarilgan hamda mahalla tizimi orqali aholining ijtimoiy hayoti tartibga solib borilgan.

XIX asr ikkinchi yarmida Toshkent shahrida jami 150 ta mahalla mavjud bo'lgan [1]. Ularning hududiy taqsimoti quyidagicha bo'lgan:

Shayxontohur dahasi – 48 ta mahalla

Sebzor dahasi – 38 ta mahalla

Ko'kcha dahasi – 31 ta mahalla

Beshyog'och dahasi – 32 ta mahalla

Bu raqamlar Toshkent shahrining ancha yirik va murakkab ijtimoiy tuzilishga ega bo'lganligini ko'rsatadi. Mahallalar soni vaqt o'tishi bilan ortib borgan va XX asr boshlariga kelib ularning umumiy soni 260 taga yetgan [2].

Mahalla tizimi Toshkent shahrining ijtimoiy hayotida muhim ahamiyat kasb etgan. Mahalla nafaqat hududiy birlik, balki ijtimoiy va madaniy muhit ham hisoblangan. Unda yashovchi aholining kundalik hayoti, marosimlari, o'zaro yordam tizimi ham aynan mahalla doirasida amalga oshirilgan.

Mahallalarning nomlanish xususiyatlari. Toshkent mahallalarining nomlari ularning tarixiy shakllanishi, aholi tarkibi, xo'jalik faoliyati hamda tabiiy geografik sharoitlari bilan bog'liq holda paydo bo'lgan. Mahalla nomlarini tahlil qilish orqali o'sha davrdagi jamiyatning ijtimoiy-iqtisodiy hayoti haqida muhim ma'lumotlarga ega bo'lish mumkin. Mahalla nomlarini bir necha guruhlariga ajratish mumkin.

Toshkent qadimdan hunarmandchilik rivojlangan markazlardan biri bo'lgan. Shahar iqtisodiyotida turli kasb egalari muhim rol o'ynagan. Shu sababli ko'plab mahallalar aynan kasb-hunar nomlari bilan atalgan.

Masalan, pichoqchilik – pichoq va boshqa metall buyumlar tayyorlash bilan shug'ullanuvchi ustalar yashagan hudud;

Degrez – metall eritish yoki quyish bilan shug'ullanuvchi hunarmandlar mahallasi;

Etikdo'z – etik tikuvchi ustalar yashagan hudud;

O'qchi – qurol yoki o'q-dorilar tayyorlash bilan shug'ullangan ustalar yashagan joy;

Attorlik – dorivor o'simliklar, ziravorlar va turli attorlik mahsulotlari bilan shug'ullangan savdogarlar mahallasi;

Bazzolik – mato va kiyim-kechak savdosi bilan shug'ullangan savdogarlar yashagan hudud;

Zargarlik – zargarlik buyumlari yasovchi ustalar mahallasi;

Ko'nychilik – charmni qayta ishlovchi ustalar yashagan joy;

Mahsido'z – mahsilar tikuvchi ustalar yashagan hudud;

Miskarlik – mis buyumlar yasovchi ustalar mahallasi;

Novvoyguzar – nonvoylar yashagan hudud;

Parchabov – mato to'quvchi ustalar mahallasi;

Temirchi – temir bilan ishlovchi ustalar yashagan hudud;

Chilangar – metall buyumlarni mayda ishlov berish bilan shug'ullangan ustalar mahallasi;

Egarchi – ot egarlarini tayyorlovchi ustalar yashagan joy.

Bunday nomlar shaharda hunarmandchilikning yuqori darajada rivojlanganini ko'rsatadi.

Hunarmandlar ko'pincha bir joyda jamlanib yashagan va ishlab chiqarish jarayonini shu hududda tashkil etgan.

Toshkent tarixan turli millat va elat vakillari yashagan ko'p millatli shahar bo'lgan. Shu sababli ayrim mahalla nomlari aholining etnik tarkibiga qarab ham shakllangan [7]. Masalan: O'zbek mahalla, Tojik ko'cha, Qashqar mahalla, Mo'g'ul, Mo'g'ulcha, Turktepa, No'g'oyqo'rg'on, No'g'oyto'pi, Chimboy, Chig'atoy, Chuvalachi, Qang'li, Qoramurt va boshqalar.

Bunday nomlar shahar aholisining etnik xilma-xilligini aks ettiradi. Turli hududlardan kelib joylashgan aholi guruhlari o'zlariga xos hududlarda yashab, asta-sekin shu hudud nomlari mahalla nomiga aylangan.

Ba'zi mahallalar hududning geografik yoki relyef xususiyatlari asosida ham nomlangan. Masalan: Chuqurko'prik, Balandmasjid. Oqtepa va boshqalar. Bu nomlar mahalla joylashgan hududning tabiiy sharoitini ifodalagan.

Toshkent hududida qadimdan sug'orish tarmoqlari rivojlangan. Ariqlar, kanallar va suv inshootlari shahar hayotida muhim rol o'ynagan. Shu sababli ayrim mahalla nomlari suv inshootlari bilan bog'liq bo'lgan.

Masalan: Bo'zariq, Damariq, Darxon ariq, Yo'lariq, Labzakariq, Mozorariq, Nishabariq, Tersariq, Toshariq, Changalariq, Quvur ariq

Bunday nomlar sug'orish tizimining rivojlanganini va suv resurslari shaharning iqtisodiy hayotida muhim o'rin tutganini ko'rsatadi.

Toshkent atrofidagi mavzelar va chorbog'lar tizimi. Toshkent shahrining tarixiy rivojlanishida shahar ichki mahallalari bilan bir qatorda uning atrofidagi qishloq xo'jaligi hududlari ham muhim o'rin tutgan. Ayniqsa, shahar atrofida joylashgan mavzelar va chorbog'lar shaharliklarning iqtisodiy hayoti hamda turmush tarzining ajralmas qismi hisoblangan [2]. Ushbu hududlar nafaqat dehqonchilik va bog'dorchilik markazi bo'lib xizmat qilgan, balki shaharliklarning mavsumiy yashash joyi sifatida ham muhim ahamiyat kasb etgan.

Toshkent atrofida mavjud bo'lgan mavzelar asosan shahar mahallalariga tegishli bo'lgan bog' va ekin yerlaridan iborat bo'lib, ular ko'pincha "dala hovlilar" sifatida tilga olingan [5]. Bu hududlarda shaharliklar o'zlariga tegishli bog'lar, polizlar va ekin maydonlarini barpo etganlar. Shahar aholisi yilning iliq fasllarida ushbu hududlarga ko'chib borib yashagan hamda qishloq xo'jaligi ishlari bilan shug'ullangan.

Mavzelar xalq orasida ko'pincha "chorbog'lar" nomi bilan ham atalgan [3]. "Chorbog'" atamasi sharq me'morchiligi va bog'dorchilik an'analari keng qo'llanilgan bo'lib, to'rt qismga bo'lingan bog' yoki tartibli reja asosida barpo etilgan bog' hududini anglatadi. Toshkent atrofidagi chorbog'lar ham ko'pincha daraxtzorlar, mevali bog'lar va poliz ekinlari yetishtiriladigan hududlardan tashkil topgan.

Shaharliklar mavzeldagi yerlarida bog'dorchilik, polizchilik va dehqonchilik bilan faol shug'ullanganlar. Bu yerlar asosan mevali daraxtlar, uzumzorlar va turli poliz ekinlari yetishtirish uchun juda qulay bo'lgan. Toshkent atrofidagi iqlim va sug'orish tizimining rivojlanganligi bu hududlarda serhosil bog'larning paydo bo'lishiga imkon yaratgan.

Mavzelerde yetishtirilgan mahsulotlar shaharning iqtisodiy hayotida muhim rol o'ynagan. Bog'larda o'rik, shaftoli, olma, nok, anor kabi mevalar yetishtirilgan bo'lsa, polizlarda qovun, tarvuz, sabzavot va boshqa ekinlar yetishtirilgan. Ushbu mahsulotlar shaharning ichki bozorlarini ta'minlash bilan birga, ayrim hollarda boshqa hududlarga ham olib chiqilgan.

Shuningdek, mavzelerde chorvachilik ham rivojlangan. Shaharliklar o'z chorvalarini aynan shu hududlarda boqib, ular uchun yem-xashak tayyorlaganlar. Bu esa shahar aholisining oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashda muhim rol o'ynagan.

Yoz va kuz oylarida shaharliklar mavzelerde faol mehnat qilganlar. Kech kuzga qadar hosil yig'ishtirib olingan, mevalar quritilib saqlash uchun tayyorlangan hamda chorva uchun yem-xashak zaxiralari jamlangan. Bu jarayon shaharliklarning qish fasliga tayyorgarlik ko'rishida muhim bosqich bo'lgan.

XX asr boshlariga kelib Toshkent shahri atrofida 170 ga yaqin mavze mavjud bo'lgan [4]. Bu hududlarning ko'pligi shahar iqtisodiyotida qishloq xo'jaligining naqadar muhim o'rin tutganligini ko'rsatadi. Mavzelar asosan shahar yaqinidagi unumdor yerlarda joylashgan bo'lib, sug'orish ariqlari orqali suv bilan ta'minlangan.

Toshkent atrofidagi mavzelar keyinchalik shaharning kengayishi jarayonida muhim rol o'ynagan. Aholi sonining ortishi va shahar hududining kengayishi natijasida bu hududlarning katta qismi asta-sekin shahar tarkibiga qo'shib ketgan [6].

Bugungi kunda Toshkent shahrining ayrim tumanlari aynan o'sha tarixiy mavzelar hududida shakllangan. Masalan, Samarqand darvoza, Chilonzor, Cho'ponota, Qatortol, Nazarbek, Do'mbirobod, Qa'ni, Chimboy, Achchiobod va Shibli kabi hududlar tarixan shahar atrofidagi mavzelar sifatida ma'lum bo'lgan [7]. Vaqt o'tishi bilan bu hududlar shaharning rivojlanish jarayonida yirik aholi yashash maskanlariga aylangan.

Shunday qilib, Toshkent atrofidagi mavzelar nafaqat shaharliklarning xo'jalik faoliyatida, balki shahar hududining keyingi rivojlanishida ham muhim ahamiyat kasb etgan. Ular shahar bilan qishloq xo'jaligi hududlari o'rtasidagi o'ziga xos iqtisodiy va ijtimoiy aloqalarni ta'minlab turgan. Mavzelar tizimi Toshkent aholisining an'anaviy turmush tarzini shakllantirgan muhim omillardan biri hisoblanadi.

Toshkent shahri aholisining mavsumiy turmush tarzi. Toshkent aholisining an'anaviy turmush tarzida mavsumiy yashash tizimi muhim o'rin tutgan. Shaharliklar yil fasllariga qarab yashash joylarini o'zgartirib turganlar. Bu holat shahar aholisi hayotining o'ziga xos jihatlaridan biri bo'lib, u asosan xo'jalik faoliyati, iqlim sharoiti va tabiiy resurslardan foydalanish bilan bog'liq bo'lgan.

Qish faslida Toshkent aholisi asosan shahar ichidagi mahallalarda istiqomat qilgan. Bu davrda ular ko'proq uy ichida bajariladigan ishlar bilan shug'ullanganlar. Ayniqsa, hunarmandchilik va mayda kosibchilik ishlari qish faslida keng rivojlangan. Temirchilik, zargarlik, etikdo'zlik, mahsido'zlik, chilangarlik kabi hunar turlari ko'pincha mahalla doirasida amalga oshirilgan.

Mahallalar nafaqat yashash hududi, balki ishlab chiqarish va ijtimoiy hayot markazi ham bo'lgan. Hunarmandlar o'z ustaxonalarini ko'pincha uylariga yaqin joyda tashkil etganlar [4]. Bu esa mahallalarda hunarmandchilik faoliyatining rivojlanishiga imkon yaratgan.

Bahor faslining boshlanishi bilan shaharliklarning turmush tarzida sezilarli o'zgarishlar yuz bergan. Bahor kelishi bilan qishloq xo'jaligi ishlari boshlanib, shaharliklar asta-sekin shahar atrofidagi mavzelerga ko'chib o'ta boshlaganlar. Bu davrda yerga ishlov berish, daraxtlarni parvarish qilish, ekin ekish kabi ishlar amalga oshirilgan.

Yoz fasli esa mavzelerde eng faol mehnat davri hisoblangan. Bu paytda shaharliklar asosan bog'dorchilik va dehqonchilik bilan shug'ullanganlar. Bog'larda mevali daraxtlar parvarish qilingan, uzumzorlar va poliz ekinlari yetishtirilgan. Shu bilan birga chorva mollarini boqish ham aynan shu hududlarda amalga oshirilgan.

Mavzelerde yashash shaharliklar uchun ma'lum darajada qulay bo'lgan. Birinchidan, shahar tashqarisidagi hududlarda iqlim nisbatan salqinroq bo'lgan. Ikkinchidan, bog' va dalalarga yaqin joyda yashash dehqonchilik ishlarini samarali tashkil etishga imkon bergan. Shu sababli yoz faslida ko'plab shaharlik oilalar vaqtincha mavzelerga ko'chib o'tib yashaganlar.

Kuz fasli esa hosil yig'im-terimi bilan bog'liq bo'lgan muhim davr hisoblangan. Bu davrda bog' va dalalarda yetishtirilgan mahsulotlar yig'ib olingan. Mevalar quritilib, qishga saqlash uchun tayyorlangan. Shuningdek, chorva mollari uchun yem-xashak zaxiralari jamlangan.

Hosil yig'ib olingach, shaharliklar asta-sekin yana shahar ichidagi mahallalarga qaytib kelganlar. Shu tariqa yilning sovuq fasli yana shahar hududida o'tkazilgan.

Bunday mavsumiy turmush tarzi Toshkent shahri iqtisodiy hayotining barqaror rivojlanishiga xizmat qilgan. Bir tomondan, shaharliklar hunarmandchilik va savdo bilan shug'ullangan bo'lsa, ikkinchi tomondan dehqonchilik va bog'dorchilik orqali oziq-ovqat mahsulotlari bilan o'zlarini ta'minlab turganlar.

Bu tizim shahar iqtisodiyotining ichki barqarorligini ta'minlashga ham yordam bergan. Chunki shaharliklar oziq-ovqat mahsulotlarining katta qismini o'zlari yetishtirganlar. Natijada shahar iqtisodiyoti qishloq xo'jaligi bilan chambarchas bog'liq holda rivojlangan.

Shuningdek, mavsumiy yashash tizimi Toshkent aholisining ijtimoiy hayotiga ham ta'sir ko'rsatgan. Mahallalar aholining o'zaro hamjihatligini mustahkamlovchi muhim ijtimoiy institut sifatida faoliyat ko'rsatgan. Mavzelerde esa qo'shni mahallalar aholisi birgalikda mehnat qilgan, bu esa ijtimoiy aloqalarning yanada mustahkamlanishiga xizmat qilgan.

Umuman olganda, Toshkent shahri aholisining mavsumiy turmush tarzi shahar va qishloq xo'jaligi hududlari o'rtasidagi o'zaro aloqalarning o'ziga xos shaklini yaratgan. Bu tizim shaharning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy hayotida muhim o'rin tutgan. Shu sababli Toshkent tarixini o'rganishda shaharliklarning mavsumiy turmush tarzini alohida tadqiq etish muhim ilmiy ahamiyatga ega.

Toshkent shahrining tarixiy taraqqiyotini o'rganish shuni ko'rsatadiki, shahar aholisi turmush tarzining shakllanishida mahalla tizimi, mavzelar hamda mavsumiy yashash an'analari muhim o'rin tutgan. Bu tizim Toshkentning nafaqat ijtimoiy hayotini, balki iqtisodiy va madaniy rivojlanishini ham belgilab bergan omillardan biri hisoblanadi.

XX asr boshlariga kelib Toshkent shahri yirik va murakkab ijtimoiy tuzilishga ega bo'lgan shahar sifatida shakllangan. Shahar hududi Shayxontohur, Sebzor, Ko'kcha va Beshyog'och kabi yirik dalalarga bo'lingan bo'lib, ular tarkibida ko'plab mahallalar mavjud bo'lgan. Dastlab shahar hududida 150 ta mahalla mavjud bo'lgan bo'lsa, vaqt o'tishi bilan ularning soni 260 taga yetgan. Bu esa shahar aholisining ko'payib borishi hamda shahar hududining kengayib borishi bilan izohlanadi.

Mahalla tizimi Toshkent aholisining kundalik hayotida muhim ijtimoiy institut sifatida faoliyat yuritgan. Mahalla aholining o'zaro hamjihatligini ta'minlovchi, turli ijtimoiy munosabatlarni tartibga soluvchi hamda mahalliy boshqaruvning muhim shakli sifatida xizmat qilgan. Mahalla doirasida turli marosimlar, jamoaviy tadbirlar hamda o'zaro yordam an'analari shakllangan.

Mahallalarning nomlanish xususiyatlari ham Toshkent jamiyatining ijtimoiy-iqtisodiy hayoti haqida muhim ma'lumot beradi. Mahalla nomlarining bir qismi hunarmandchilik faoliyati bilan

bog‘liq bo‘lib, bu shaharda kasb-hunar turlari keng rivojlanganini ko‘rsatadi. Pichoqchilik, Zargarlik, Temirchi, Chilangar, Etikdo‘z kabi nomlar hunarmandlarning muayyan hududlarda jamlanib yashaganini ko‘rsatadi.

Shuningdek, ayrim mahalla nomlari etnik mansublik asosida shakllangan bo‘lib, bu Toshkent shahrining ko‘p millatli muhitga ega bo‘lganligini tasdiqlaydi. O‘zbek mahalla, Tojik ko‘cha, Qashqar mahalla, No‘g‘oyqo‘rg‘on, Chig‘atoy kabi nomlar turli etnik guruhlarining shaharda yashab kelganini ko‘rsatadi. Bu holat Toshkentning tarixiy taraqqiyoti davomida turli xalqlar va madaniyatlar kesishgan muhim markaz bo‘lganligini anglatadi.

Mahalla nomlarining yana bir qismi hududning tabiiy xususiyatlari yoki sug‘orish tizimlari bilan bog‘liq holda paydo bo‘lgan. Bo‘zariq, Damariq, Labzakariq, Mozorariq, Tersariq kabi nomlar Toshkent hududida qadimdan rivojlangan sug‘orish tizimining mavjudligini ko‘rsatadi. Bu esa shahar atrofida dehqonchilik va bog‘dorchilik faoliyati rivojlanganini tasdiqlaydi.

Toshkent aholisining turmush tarzida shahar atrofidagi mavzelar ham alohida ahamiyat kasb etgan. Mavzelar shaharliklarning bog‘ va ekin yerlari joylashgan hududlar bo‘lib, ular ko‘pincha “dala hovlilar” yoki “chorbog‘lar” deb atalgan. Bu hududlarda shaharliklar bog‘dorchilik, dehqonchilik va chorvachilik bilan shug‘ullanganlar.

Mavzelar tizimi Toshkent shahrining iqtisodiy hayotida muhim rol o‘ynagan. Ushbu hududlarda yetishtirilgan mahsulotlar shaharning oziq-ovqat ta‘minotida muhim o‘rin tutgan. Ayniqsa meva-sabzavot mahsulotlari, poliz ekinlari hamda chorvachilik mahsulotlari shaharning ichki bozorlarini ta‘minlab turgan.

Toshkent aholisining mavsumiy yashash an‘anasi ham shahar turmush tarzining o‘ziga xos jihatlaridan biri hisoblanadi. Shaharliklar qish faslida shahar ichidagi mahallalarda yashagan bo‘lsa, bahor va yoz oylarida shahar atrofidagi mavzelariga ko‘chib o‘tganlar. Bu esa bir tomondan hunarmandchilik va savdo faoliyatini rivojlantirishga, ikkinchi tomondan esa qishloq xo‘jaligi bilan shug‘ullanishga imkon yaratgan.

Bunday turmush tarzi shahar va qishloq xo‘jaligi hududlari o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni ta‘minlagan. Natijada Toshkent aholisi hunarmandchilik, savdo va qishloq xo‘jaligi faoliyatini birgalikda olib borgan. Bu esa shahar iqtisodiyotining barqaror rivojlanishiga xizmat qilgan.

XX asr boshlariga kelib Toshkent shahri atrofida 170 ga yaqin mavze mavjud bo‘lgan. Bu hududlar asosan Samarqand darvoza, Chilonzor, Cho‘ponota, Qatortol, Nazarbek, Do‘mbirobod, Qa‘ni, Chimboy, Achchiobod va Shibli kabi joylarga to‘g‘ri kelgan. Vaqt o‘tishi bilan shahar hududining kengayishi natijasida bu mavzelarining katta qismi shaharning tarkibiga qo‘shilib ketgan.

Bugungi kunda ushbu hududlarning ko‘pchiligi Toshkent shahrining zamonaviy tumanlari va turar-joy massivlariga aylangan. Bu jarayon Toshkent shahrining urbanizatsiya jarayonini hamda uning hududiy kengayishini ko‘rsatadi.

4. Xulosa:

Umuman olganda, Toshkent shahrining tarixiy taraqqiyotida mahalla tizimi, mavzelar hamda mavsumiy turmush tarzi muhim rol o‘ynagan. Ushbu omillar shaharning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy hayotini shakllantirishda asosiy omillardan biri bo‘lib xizmat qilgan.

Shu sababli Toshkent tarixini o‘rganishda mahalla tizimi, mavzelar va shaharliklarning an‘anaviy turmush tarzini kompleks tarzda tadqiq etish muhim ilmiy ahamiyatga ega. Bu orqali nafaqat shahar tarixining ayrim jihatlari, balki uning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish qonuniyatlarini ham chuqurroq anglash mumkin.

Iqtiboslar/Сноски/References:

1. Хорошхин А.П. Очерки Ташкента. // Сборник статей касающихся до Туркестанского края. — СПб., — 1876.
2. Добросмыслов А.И. Ташкент в прошлом и настоящем. Исторический очерк. — Ташкент, 1912.
3. Малицкий Н.Г. Ташкентские махалля и мауза. — Ташкент, — 1927.

4. Шишкин В.А. О названиях Ташкентских махалля. // Бюллетень Ташкентского новгородского исполкома. — 1925. — №4-5. — с.17-24.
5. Зинин С.И. О микропонимии Ташкента. // Общественные науки в Узбекистане. — Ташкент, 1967. — №2.
6. Z.X. Orifxonova. Toshkent mahallalari: anabalar va zamonaviylik. — Toshkent: “Yangi asr avlodi”, — 2002.
7. Ismailova J.X. XIX asr ikkinchi yarimi — XX asr boshlarida Toshkentning “yangi” shahar qismi tarixi. — Toshkent: “Fan va texnologiya”, — 2004.
8. Зияев А. Базары Ташкента в прошлом и настоящем. Историко-архитектурный очерк. — Ташкент: Изд-во «Санъат», — 2008.
9. O‘. Sulstonov, Muhammad Solihxo‘ja va uning “Tarixi jadidai Toshkand” asari — Toshkent: “O‘zbekiston”, — 2009.
10. X. Bo‘riyeva. Toshkent shahrining tarixiy toponimiyasi (XIX asr oxiri - XX asr boshlari). — Toshkent: “Noshirlik yog‘dusi”, — 2009.

ЎТМИШГА НАЗАР

ВЗГЛЯД В ПРОШЛОЕ LOOK TO THE PAST

Taqdim etilayotgan maqolalarga qo'yilgan talablar:

1. Maqolalar o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 5 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola (IMRAD) 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 5 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новый текст начинается со следующей строки, и статья состоит из (IMRAD) 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиата. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должны быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 5 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists (IMRAD) of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].